

TRENDS, THEORIES AND WAYS OF IMPROVING SCIENCE

Proceedings of the VIII International Scientific and Practical Conference

Madrid, Spain
February 28 – March 03, 2023

UDC 01.1

The 8th International scientific and practical conference “Trends, theories and ways of improving science” (February 28 – March 03, 2023) Madrid, Spain. International Science Group. 2023. 565 p.

ISBN – 979-8-88896-534-4

DOI – 10.46299/ISG.2023.1.8

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Marchenko Dmytro</u>	PhD, Associate Professor, Lecturer, Deputy Dean on Academic Affairs Faculty of Engineering and Energy
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D., Associate Professor, Department of Economics and Security of Enterprise
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"
<u>Levon Mariia</u>	Candidate of Medical Sciences, Associate Professor, Scientific direction - morphology of the human digestive system
<u>Hubal Halyna Mykolaiivna</u>	Ph.D. in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor

78.	Лусь В.І. ПРО ОДНУ З КОНЦЕПЦІЙ ГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ СТУДЕНТІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	367
79.	Мочалова К.О., Суліцький В.В. ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ, В ЯКИХ ВИХОВУЄТЬСЯ ДИТИНА З ІНВАЛІДНІСТЮ	371
80.	Нечитайло Л.Я., Андріюк Д.М., Довга С.В. РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	377
81.	Омельченко Т.Г., Болотіна А.С. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ОЗДОРОВЧОГО ПЛАВАННЯ ЯК ЗАСІБУ КОРЕКЦІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СИНДРОМУ У ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ	380
82.	Омелянєнко А.В. РОЗУМІННЯ ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ СЛІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ	384
83.	Паюк Я.С. ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДИТИНИ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ КАЗКИ	389
84.	Поберецька В.В. ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТІВ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ	393
85.	Савицька А.П. ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОПЕРАТОРІВ ВІЙСЬКОВИХ БПЛА ЗАСОБАМИ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	398
86.	Савченко В.А., Лаврова Л.В., Куций А.М., Андрющенко Т.Г. ГОТОВНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ДО УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	402

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ, В ЯКИХ ВИХОВУЄТЬСЯ ДИТИНА З ІНВАЛІДНІСТЮ

Мочалова Каміла Олександрівна

студентка 3 курсу освітньої програми «Соціальна робота»
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Суліцький Вадим Володимирович

кандидат психологічних наук, доцент
факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка

Соціально-педагогічна робота з сім'єю – це діяльність соціального педагога, яка включає профілактичну та реабілітаційну роботу з розв'язання психолого-педагогічних проблем сім'ї; соціально-педагогічну допомогу батькам в оволодінні спеціальними знаннями щодо виховання й навчання дитини; психологічну підтримку та консультативну допомогу сім'ї; забезпечення змістовного дозвілля, відновлення сил [1].

На думку Н. Грабовенко ефективність соціально-педагогічної роботи з родиною, що виховує дитину з інвалідністю, залежатиме від глибокого вивчення психолого-педагогічних і соціальних проблем сім'ї та її повного врахування в діяльності реабілітаційних центрів, а також, за умови допомоги та підтримки таких сімей з боку держави та всіх соціальних інститутів [2].

Загалом, у вітчизняній і зарубіжній практиці різні науковці виділяють короткотермінові та довготермінові моделі соціально-педагогічної роботи з сім'єю, наприклад: кризово-інтервентна, проблемно орієнтовна, психосоціальна та патронаж.

Кризово-інтервентна модель роботи з клієнтами передбачає надання допомоги безпосередньо у кризових ситуаціях, що можуть бути обумовлені змінами в природному циклі чи подіями, що випадково травмують. Втручання спеціалістів у такий період є досить ефективним, оскільки в час кризової ситуації людина особливо сприйнятлива та швидко відгукується на прояв допомоги. Допомогу можна вважати успішною, якщо вдається зняти гостру тривожність, напругу, агресивність, коли виникає нове позитивне розуміння проблеми.

Проблемно-орієнтовна модель має на меті вирішення практичних питань, зосереджується лише на проблемі, яку усвідомлює клієнт і над якою він готовий працювати. Саме в цей період клієнт переходить до вирішення ряду проблем самостійно, що свідчить про результативність роботи спеціаліста. Ця технологічна модель застосовується як в індивідуальній, так і у груповій терапії, у тому числі у роботі з сім'ями, основний принцип якої полягає в концентрації уваги на пом'якшення основних проблем через визначення та вирішення с

спочатку простих завдань, а поступово й складних, що переконує клієнта у його спроможності вирішувати проблему [3].

Довготривалі форми роботи потребують пролонгованого спілкування з клієнтом (від 4-х місяців і більше) і в основному базуються на психолого-соціальному підході

Психосоціальна модель взаємодії з клієнтом передбачає більш повне розуміння людей у контексті реальності і використання цих знань під час допомоги клієнтові. Таким чином, основна ідея цієї моделі полягає в тому, щоб зрозуміти людину в ситуації, пов'язати її почуття, переживання, вчинки з впливом довкілля та виявивши причинно-наслідкові зв'язки, знайти вихід із несприятливого становища [3].

Багато науковців, серед яких: О. Денисюк, А. Капська, Т. Лях, В. Сорочинський, Т. Спіріна, Є. Холостова та інші, важливу роль у системі соціальної допомоги сім'ї відводять соціальному педагогу. Одне із завдань соціального педагога – сприяти соціальній адаптації та реабілітації сім'ї з дитиною з інвалідністю, підвищувати її ситуаційно-рольову адаптованість, яка передбачає здатність членів сім'ї оволодіти новими поведінковими ролями в новій, досить несприятливій ситуації [4, 5].

Науково обґрунтована ефективність соціально-педагогічної роботи з такими сім'ями підвищується за умов:

диференційованого підходу до різних типів сімей, що виховують дітей з обмеженими фізичними можливостями;

використання адекватних до проблем і потреб батьків і дітей форм і методів соціально-педагогічної роботи з сім'єю, що спираються на їх психолого-педагогічні й соціальні особливості;

розробки та впровадження моделі соціально-педагогічної роботи з такими сім'ями в діяльність реабілітаційних центрів;

соціальної адаптації батьків і дітей до проблеми інвалідності;

інтеграції дитини в нове соціальне середовище;

формування педагогічної культури батьків;

створення сприятливого для розвитку дитини з обмеженими фізичними можливостями психологічного клімату в родині;

готовності батьків до виховання хворої дитини й до співпраці зі спеціалістами реабілітаційного центру [6].

Отже, основа соціально-педагогічної роботи з сім'єю, в якій виховується дитина з інвалідністю, покладається на соціального педагога. Він, у свою чергу, може використовувати низку форм та методів роботи, щоб досягти максимальної ефективності.

Основними формами роботи з сім'єю є: індивідуальні (консультації), групові (батьківський лекторій, тематичні семінари, тренінги, сімейні свята та групи взаємодопомоги “Сім'ї вихідного дня” [6].

Розглянемо кожен з форм роботи:

Індивідуальні форми роботи:

Основне призначення консультування полягає в наданні батькам допомоги щодо реалістичного сприйняття себе і своєї дитини, а також об'єктивного усвідомлення проблеми дитини, її особистісних особливостей і завдань корекційної роботи. Консультування має допомогти батькам вирішити проблеми тією мірою, якою вони до цього здатні. Тобто, консультування обов'язково спирається на внутрішній потенціал людини. Робота консультативних пунктів має бути комплексною, тобто враховувати методичний і психологічний аспекти. Методичний аспект стосується питань освоєння спеціальних програм, технологій, педагогічних інновацій тощо; психологічний – питань особливостей дитини, її можливостей, адаптації у суспільстві. Крім того, мають проводитися консультації для батьків загальної психологічної спрямованості: питання внутрішньосімейних стосунків, проблеми емоційного порядку (стрес, депресія тощо) [7].

Індивідуальне консультування має велике значення для роботи з батьками, оскільки дає змогу реалізувати диференційований підхід. Індивідуальні консультації проводять за запрошенням спеціаліста або на прохання батьків раз на тиждень у певний день. Консультувати батьків можна з таких питань:

повідомлення про результати психолого-педагогічного обстеження дитини, особливості її розвитку, розкриття її сильних і слабких сторін – на початку навчального року;

показ прийомів корекційної роботи з дитиною;

інформування про успіхи дитини та ті проблеми, на які потрібно звернути увагу вдома;

інформування батьків про різні аспекти розвитку і навчання дитини.

Одним із завдань індивідуального консультування є навчання батьків способам співпраці з дитиною (ігри, читання, спілкування). Таке навчання не буде ефективним, якщо у ньому не братимуть участь члени сім'ї.

Групові форми роботи.

Групова форма роботи соціального педагога має певні переваги, і, у деяких випадках, буває більш ефективною, ніж індивідуальна. До основних переваг групових форм роботи відносять: штучне відтворення життєвих умов, що дозволяє програвати реалістичні ситуації; можливість зворотного зв'язку й забезпечення взаємопідтримки людей зі спільними проблемами; економічні переваги; гнучкість форм групової роботи та ін. Слід зазначити особливий вплив участі таких сімей у роботі груп самодопомоги та взаємопомоги, які можуть створюватися на базі закладів дошкільної [8].

Серед групових форм роботи слід визначити тренінгові заняття й семінари. Їх головна мета полягає в педагогічній просвіті та створенні позитивного емоційного впливу на учасників. Такі зібрання батьків діють на них надто благотворно. Поступово згуртовуючись, група дає можливість кожному учаснику висловитись, отримати емоційний відгук і завдяки цьому пережити почуття захищеності через приналежність до певного колективу, що має спільні проблеми й інтереси [2].

Під час тренінгу також вирішується багато задач, що є великою перевагою групових форм роботи. Наприклад - створення активної батьківської позиції, позбавлення почуття провини, підвищення самооцінки учасників, тощо. Участь у тренінгу допомагає батькам набути навички вирішення конфліктних ситуацій з дитиною, навчитися ефективній взаємодії з нею, вирішити особистісні проблеми, пізнати й оптимізувати свій батьківський потенціал. Крім того, під час таких зустрічей як «круглий стіл» чи «педагогічна вітальня» батьки дітей з інвалідністю мають можливість зустрічатися з іншими батьками, спілкуватися та обмінюватися досвідом, підтримувати одне одного. Тим самим вони зрозуміють, що вони не одні зустрічаються з певними проблемами і це дозволяє їм ефективніше долати власні проблеми. Така форма роботи допомагає вирішити не тільки особистісні проблеми, але й набути певні соціальні навички для подолання труднощів у виховання дітей з інвалідністю [9].

Так само як і теми консультувань, батьки можуть обирати теми тренінгів. Кілька прикладів тренінгів, які спрямовані на підвищення батьківського потенціалу та особистісних якостей батьків:

Тренінг батьківської компетенції, основною метою якого є формування нових способів взаємодії з дитиною, набуття навичок розв'язання сімейних конфліктів та розширення знань у галузі виховання [9].

Тренінгу комунікативних навичок націлений на формування нових або недостатньо розвинутих засобів спілкування між членами сім'ї, на вдосконалення взаємодії та міжособистісних стосунків.

Тренінг сенситивності розвиває в учасників відгук на емоційні реакції й поведінку людей, які оточують.

Тренінг навичок подолання стресу зорієнтований на навмисне переживання стресової ситуації (уява стресової ситуації) з метою оволодіння навичками витримувати стрес і долати його за допомогою зміни власних поведінкових і когнітивних реакцій [4].

Групи взаємодопомоги. Прикладом груп взаємодопомоги може стати проведення клубна робота.

Клубна робота як форма соціальної роботи з сім'ями дітей з інвалідністю є важливим елементом допомоги та підтримки даної категорії. Клуби організуються для спілкування, обміну досвідом між батьками, змістовного дозвілля. Клубні зустрічі мають невимушений характер і батьки мають можливість познайомитися, розповісти про себе і своїх дітей, допомогти один одному у вирішенні життєвих питань щодо оформлення інвалідності, отримання пільг тощо. Участь соціального педагога у клубних зустрічах полягає у спрямуванні бесіди в потрібному руслі, допомозі подолати скутість тощо.

Окрім того, форми роботи з сім'ями, що виховують дитину з інвалідністю, розрізняють за змістовим наповненням. Наприклад, у закладах дошкільної освіти доцільно здійснювати: лекційну та семінарську роботу; роботу консультативних пунктів; клубну роботу; школи батьківської підтримки; благодійні акції; проведення тренінгів тощо.

Використання в роботі соціального педагога різних моделей, методів і форм роботи свідчить, що його участь у комплексній реабілітації сімей, які виховують дітей з особливими потребами з метою підвищення їхньої соціальної адаптації, може давати помітні соціально значущі і педагогічні результати. Але при цьому необхідно застосовувати важливі тактики. А. Капська виокремлює п'ять основних тактик соціально-реабілітаційної роботи з сім'єю:

1. Безпосередня робота з конкретної сім'єю.
2. Опосередкована робота з конкретною сім'єю.
3. Безпосередня робота з групою батьків.
4. Опосередкована робота з групою батьків.
5. Розвиток контактів між сім'ями [4].

Отже, аналізуючи різноманітні форми та методи роботи з сім'єю, в якій виховується дитина з інвалідністю, можна зробити висновок, що кожна форма взаємодії буде ефективнішою за співпраці родини із соціальним педагогом. Якщо працювати у комплексі, поєднувати індивідуальні консультації, групові заняття (напр. тренінги) та зустрічі з групами батьківської взаємодопомоги, можна покращити не тільки навички батьків із взаємодії з дитиною, а також сприяти створенню нового кола знайомств, підвищення батьківського потенціалу та особистісних якостей батьків. З аналізу літератури з соціальної роботи можна стверджувати, що ефективність реабілітаційної роботи залежить по-перше, від міждисциплінарної команди спеціалістів, і по-друге, від участі батьків у процесі реабілітації. Забезпечення саме такої участі і представляє собою найбільш важку проблему. В соціальній роботі з дітьми з інвалідністю важливо виходити із такого принципу: дітям вдається досягнути набагато більших результатів в реабілітаційному процесі в цілому, коли батьки і спеціалісти стають партнерами і працюють разом над вирішенням поставлених задач.

Список літератури:

1. Зверєва І.Д., Безпалько О.В., Харченко С.Я. та ін.; Соціальна робота в Україні : навч. посібник / За заг. ред.: І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. Київ : Наук. світ, 2003. 233 с.
2. Грабовенко, Н. Обґрунтування змісту і форм соціально-педагогічної роботи з сім'ями, що виховують дітей з обмеженими фізичними можливостями в умовах реабілітаційних центрів. Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2007. № 3. С. 60-66
3. Ворощук О., Габорак Л. Робота соціального педагога з сім'єю дитини з особливими потребами // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2007. № 5. С. 35–42.
4. Капська А.Й. Соціальна педагогіка: навчальний посібник. Київ : Освіта, 2005. 264 с.
5. Сорочинський В.Є. Організація роботи соціального педагога. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 265 с.

6. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з функціональними обмеженнями : навчально-методичний посібник для соціальних працівників і соціальних педагогів / За ред. проф. А. Й. Капської. Київ : ДЦССМ, 2003. 168 с.

7. Соловйова Т. Соціально-педагогічна робота з сім'ями, які виховують дитину з інвалідністю, в закладах дошкільної освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2018. № 5 (79). С. 418-429.

8. Маллер А.Р. Напрямки роботи з батьками, які виховують дітей з обмеженими можливостями за станом здоров'я, по підвищенню їх компетентностей в умовах сімейного виховання. Вісник практичної психології освіти, 2008. №4 (17).

9. Демидюк Н.П., Петращук О.П., Цушко І.І. Консультативна робота з батьками дітей, вилучених із сільськогосподарської праці : метод. рекомендації для педагогічних та соціальних працівників, практичних психологів. Київ : Ніка-Центр, 2003. 82 с.